

2019

Najaarsnota

VOORWOORD

Wij bieden u hierbij de Najaarsnota 2019 aan. De Najaarsnota heeft als doel u tussentijds te rapporteren over de realisatie en uitvoering van de begroting en geeft de stand van zaken weer met de financiële consequenties voor het lopende begrotingsjaar 2019. Wij richten ons daarbij primair op afwijkingen ten opzichte van de begroting.

De financiële consequenties zo die in beeld gebracht zijn, hebben per saldo een positief effect op de begroting 2019 van € 1.568.000,-.

Rekening houdend met de per saldo toevoegingen aan reserves en voorzieningen van € 1.063.500,- is het resultaat van de **Najaarsnota 2019 € 504.500,- positief**.

Voorgesteld wordt dit bedrag toe te voegen aan de algemene reserve.

In de begroting 2020 zijn de meerjaren financiële consequenties opgenomen voor de periode 2020-2023.

FINANCIEEL

Het geprognosticeerde begrotingsresultaat 2019 bedraagt na verwerking van de voorliggende **Najaarsnota € 120.800,- voordelig** en is als volgt opgebouwd:

Saldo primaire begroting 2019:	€	93.300,-	V
1 ^e -begrotingswijziging - amendementen / moties	€	-81.200,-	N
2 ^e -begrotingswijziging - voorjaarsnota	€	-395.800,-	N
3 ^e -begrotingswijziging - najaarsnota	€	504.500,-	V
Saldo begroting 2019 na wijziging:			€ 120.800,- V

De majeure posten in de Najaarsnota 2019 zijn:

Voordelige financiële gevolgen:

• Inkomsten afkoppelbijdrage Waterschap	€	450.000,- *)
• Per saldo positieve opbrengsten verkoop gronden (baten € 680.000,- minus boekwaarde en overige kosten ad € 245.000,-)	€	435.000,- *)
• Uitkering Gemeentefonds mei- en septembercirculaire	€	337.000,-
• Eenmalige bate vrijkomen reserves MO/BW	€	178.500,- *)
• Lagere uitkeringen Participatiewet, IOAW en IOAZ	€	162.300,-
• Inkomsten Specifieke uitkering stimulering sport (SPUK)	€	58.500,-
• Lagere uitgaven Wmo begeleiding / zorg in natura (ZIN)	€	50.000,-
• Lagere uitgaven Wmo huishoudelijke hulp	€	50.000,-
• Lagere uitgaven Jeugdhulp persoonsgebonden budget (PGB)	€	33.000,-
• Hogere inkomsten begraafplaats - begrafenisrechten	€	47.000,-
• Per saldo hogere inkomsten secretarieleges	€	27.300,-
• Lagere uitgaven bijzondere bijstand	€	20.000,-
• Hogere inkomsten eigen bijdragen Wmo maatwerkvoorzieningen	€	20.000,-

Nadelige financiële gevolgen:

• Hogere exploitatiebijdrage zwembad De Marke	€	190.700,-
• Hogere exploitatiebijdrage kulturhus Mfc De Marke	€	19.700,-
• Verhoging raadsledenvergoeding kleine gemeenten	€	102.800,-
• Hogere uitgaven Jeugdhulp zorg in natura (ZIN)	€	100.000,-

De bedragen met een *) worden verrekend met reserves

Leeswijzer: De aanduiding bij een bedrag met een N staat voor 'Nadeel'. Hetzij de lasten stijgen hetzij de baten dalen, met als gevolg een verslechtering van het exploitatieresultaat. Omgekeerd betekent een V een 'Voordeel' waardoor het exploitatieresultaat verbetert.

Achtereenvolgens wordt in deze Najaarsnota aandacht besteed aan:

- Voortgangsrapportage 2019
  - A Per programma c.q. paragraaf de relevante mutaties in de exploitatie
  - B Bijstelling ramingen 2019
  - C Investerings
  - D Mutaties van inzetbare reserves en voorzieningen

- Advies

A. RELEVANTE MUTATIES IN DE EXPLOITATIE*Richtlijnen*

In overeenstemming met de richtlijnen opgenomen in de 'Routeplanner' Planning en Control cyclus 2019, wordt bij financiële bijstellingen gerapporteerd over (verwachte) afwijkingen (over- en onderschrijdingen) op de oorspronkelijke ramingen van de budgetten groter dan 10% met een minimum van € 10.000,-. Bijstellingen op de budgetten lager dan dit bedrag zijn bij het onderdeel 'Financiële consequenties' per saldo opgenomen onder de omschrijving: 'totaal budget-aanpassingen < € 10.000,-'.

1 – SOCIAAL STERK*1a - Opgroeien en ontwikkelen***Decentralisatie Jeugdzorg**

- Jeugdhulp ZIN

Met als peildatum eind september is een prognose gemaakt van de verwachte uitgaven voor Jeugdhulp zorg in natura (ZIN). Dit budget is bij de voorjaarsnota al verhoogd met € 150.000,-. Ondanks dat verwachten we niet binnen de nu beschikbare budgetten te blijven. We stellen voor het lastenbudget nogmaals te verhogen en wel met € 100.000,- (N).

Van het ultimo 2018 opgenomen bedrag aan nog te betalen facturen (NTB) is nog een deel beschikbaar. Bij de jaarrekening 2019 zal duidelijk worden of er inderdaad een positief resultaat is gerealiseerd op de NTB van 2018.

- Jeugdhulp PGB

Ook voor de persoonsgebonden budgetten (PGB) is een prognose gemaakt van de verwachte uitgaven. We verwachten binnen het beschikbare budget te blijven. We stellen voor het lastenbudget € 33.000,- (V) af te ramen.

Onderwijs

- Onderwijsachterstandenbeleid (OAB)

De definitieve beschikking voor het gemeentelijke OAB is € 52.400,- hoger dan het bedrag dat we in de begroting hebben opgenomen. De toename komt doordat in 2019 de rijksmiddelen op een nieuwe manier worden verdeeld over de gemeenten, met voor de gemeente Hattem een positief effect.

We stellen zowel de baten (V) als de lasten (N) bij met € 52.400,-.

<i>Opgroeien en ontwikkelen</i>	2019	2020	2021	2022
Bijstellingen	-67.000 N			

*1b - Werk***Uitkeringen**

- BUIG

De gebundelde uitkering (*BUIG*) waarmee de uitkeringen in het kader van de Participatiewet worden gefinancierd neemt met € 15.300,- (V) toe. Derhalve neemt ook het lastenbudget voor het verstrekken van uitkeringen toe met dit bedrag (zie onder). Per saldo wordt een mutatie BUIG altijd budgettair neutraal verwerkt.

- Lagere uitkeringslasten
De verwachting is dat we in 2019 voor € 1.200.000,- aan bijstandsuitkeringen gaan verstrekken. Afgezet tegen een lastenbudget (inclusief bovengenoemde toename) van € 1.342.300,- zijn de uitgaven € 142.300,- (V) lager.
We verwachten verder een toename van de loonkostensubsidies met een bedrag van € 30.000,- (N).
Ook verwachten we in 2019 voor € 225.000,- aan IOAW/IOAZ-uitkeringen te gaan verstrekken. Afgezet tegen een lastenbudget van € 275.000,- worden de uitgaven dan € 50.000,- (V) lager.

Inkomensondersteuning

- Bijzondere bijstand
De uitgaven bijzondere bijstand zijn lager dan begroot. In lijn met de (concept) begroting 2020 verlagen we ook in 2019 het lastenbudget met € 20.000,- (V).

Inburgering

- Statushouders
We versterken en verhogen het taalniveau van statushouders die nog onder de huidige Wet inburgering inburgeren € 14.100,- (N).

<i>Werk</i>	2019	2020	2021	2022
Bijstellingen	183.500 V			

1c - Zorg

Collectieve en individuele begeleiding

- Wmo
Met als peildatum eind september is een prognose gemaakt van de verwachte uitgaven voor Wmo begeleiding (sociaal domein) en Wmo huishoudelijke verzorging (HH1 en HH2). Voor beide onderdelen verwachten we binnen de beschikbare budgetten te blijven. We stellen voor de lastenbudgetten met € 100.000,- (V) af te ramen, beide met € 50.000,-.

Van het ultimo 2018 opgenomen bedrag aan nog te betalen facturen (NTB) is nog een deel beschikbaar. Bij de jaarrekening 2019 zal duidelijk worden of er inderdaad een positief resultaat is gerealiseerd op de NTB van 2018.

- Vrijkomen budget 2018 MO/BW
Het restantbudget 2018 voor Maatschappelijke opvang en Beschermd wonen (MO/BW) van de centrumgemeenteregio IJssel-Vecht wordt in het najaar 2019 uitgekeerd aan de regiogemeenten, waaronder Hattem. De uitkering bedraagt voor Hattem € 178.500,- (V).
Voorgesteld wordt dit bedrag te doteren aan de reserve Sociaal Domein en later weer in te zetten ten behoeve van investeringen in de lokale sociale infrastructuur voor mensen met psychische en psychosociale kwetsbaarheid. Daarmee wordt de instroom in MO/BW voorkomen, en kunnen mensen ook weer sneller uitstromen naar zelfstandig wonen met ondersteuning uit de lokale Wmo.
- PGB MO/BW
In het kader van regionaal gemaakte afspraken ontvangen we € 40.000,- ten behoeve van een PGB. In de begroting muteren we zowel aan de inkomsten (V) als aan de uitgaven (N).

- Eigen Bijdrage maatwerkvoorzieningen Wmo

Begin oktober hebben we al een hoger bedrag aan eigen bijdragen ontvangen dan begroot. Door na-ijling van de CAK-betalingen van circa drie maanden hebben we begin dit jaar de eigen bijdragen ontvangen van het vierde kwartaal 2018. Deze waren hoger dan de kwartaalbedrag dat we in 2019 ontvangen. We stellen het inkomstenbudget eenmalig bij met € 20.000,- (V).

Zorg	2019	2020	2021	2022
Bijstellingen	298.500 V			

1d - Welzijn en sport

Kulturhus en zwembad

- Zwembad De Marke

Van de besturen van beide exploitatiestichtingen is de jaarrekening over 2018 ontvangen.

Bij het zwembad constateren we een trend van een jaarlijks verbeterd exploitatieresultaat. Voor 2018 betekent het exploitatieresultaat ten opzichte van de door de gemeente verstrekte subsidie nog een nadeel van € 59.600,-. Het bestuur geeft hierbij aan dat het nadeel met name is veroorzaakt door opgevoerde afschrijvingslasten die doorberekend zijn vanuit de beheerstichting. Daarnaast heeft het in 2017 door de belastingdienst verrichte boekenonderzoek geleid tot een aanpassing van het verrekenbare BTW-percentage. De verlaging van dit percentage betekent structureel lagere aftrekbare kosten.

Bijstelling € 59.600,- (N)

Voor de gemeentebegroting 2019 geldt dat nog is uitgegaan van de uitgangspunten zoals verwoord in het rapport van Drijver & Partners. Hierbij is uitgegaan van een genormaliseerde begroting met een exploitatietekort van € 415.000,- vermeerderd met een indexering over de jaren 2018 en 2019. Het begrote bedrag is vastgesteld op € 431.300,-.

Op 14 oktober heeft er in de commissie Sociale Zaken een themasessie plaatsgevonden waarbij is gesproken over de toekomst van het zwembad en het financiële kader waarbinnen het bad wordt geëxploiteerd. Voorgesteld wordt het huidige in de gemeentebegroting opgenomen budget te verhogen naar het door de stichting verwachte exploitatietekort 2019 van € 562.400,-. In dit exploitatietekort is rekening gehouden met het nadeel dat is ontstaan door de regeling BTW vrijstelling op sport voor een bedrag van € 48.500,-.

De gemeente Hattem is verantwoordelijk voor het indienen van een aanvraag 'specifieke uitkering stimulering sport' (SPUK) voor alle gerealiseerde bestedingen in het kader van sportactiviteiten. De verleningsbeschikking is inmiddels van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport ontvangen. Definitieve afrekening (verantwoording) gaat via de Single information, Single audit (Sisa) en vindt plaats bij de jaarrekening 2019.

Bijstelling € 131.100,- (N)

- Kulturhus MFC De Marke

De jaarrekening over 2018 toont geen bijzonderheden. Het exploitatieresultaat bedraagt negatief € 2.700,- meer dan begroot.

Bijstelling € 2.700,- (N)

Samen met Powered by Hattem is in 2018 het initiatief genomen om op het dak van het Kulturhus zonnepanelen te leggen voor de eigen energievoorziening. Hiervoor is het dak van de sporthal eerder dan gepland vervangen. Begin 2019 zijn zowel de nieuwe dakbedekking als de zonnepanelen opgeleverd. MFC De Marke beschikt nu over 288 zonnepanelen, die een belangrijk deel van de energievoorziening voor het zwembad voor hun rekening nemen.

Voor 2019 geldt een in de gemeentebegroting opgenomen geïndexeerd budget van € 240.500,-. De begroting van de stichting gaat uit van een exploitatietekort van € 257.500,-. In dit tekort is echter rekening gehouden met de nadelige uitwerking van de BTW vrijstelling op sport die is berekend op € 15.000,-. Zoals verwoord bij het zwembad is inmiddels de beschikking afgegeven. Op grond van de beschikking wordt het begrote bedrag voor 2019 verhoogd naar het niveau van de door de stichting ingediende begroting. Bijstelling € 17.000,- (N).

Sport

- Specifieke uitkering stimulerings sport (SPUK)

Door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport is op 27 september een beschikking verlening specifieke uitkering stimulerings sport afgegeven. Op grond van de verleningsbeschikking ontvangt de gemeente voor de exploitatie-stichtingen Kulturhus de Marke en Zwembad de Marke een voorlopige vergoeding van € 58.500,-. Dit bedrag ligt lager (81,7%) dan opgegeven bij de aanvraag. Reden is dat het totaalbedrag van de ingediende aanvragen het beschikbare budget overstijgt. De verlening is naar rato verdeeld.

Definitieve afrekening volgt bij de SiSa verantwoording die wordt opgenomen in de gemeentelijke jaarrekening 2019.

Bijstelling € 58.500,- (V)

<i>Welzijn en sport</i>	2019	2020	2021	2022
Bijstellingen	-151.900 N			

Raming Sociaal sterk	Begroting			
	2019	2020	2021	2022
Totaal relevante ontwikkelingen	263.100 V			
Totaal budgetaanpassingen < € 10.000,- *	0			
Dekking / verrekening reserves (dotatie)	-178.500 N			
Totaal bijstelling programma 1	84.600 V			

2 – WONEN, WERKEN EN RECREËREN

2a - Ruimtelijke ontwikkeling Geen bijstellingen

<i>Ruimtelijke ontwikkeling</i>	2019	2020	2021	2022
Bijstellingen	0			

2b - Economische ontwikkeling

Vastgoed

- Vastgoed: gronden, gebouwen etc.

In de voorjaarsnota is de opbrengst verkoop gronden verhoogd met € 42.000,- en tegelijkertijd ook de toevoeging aan de algemene reserve.

Bij deze najaarsnota verhogen we nogmaals de opbrengst uit verkopen gemeentegronden, ditmaal met € 680.000,- (V). We nemen echter ook de boekwaardes van desbetreffende gronden op, voor € 185.000,- (N). Verder zal er langs de kavelgrens een trottoir worden aangelegd, zullen er lichtmasten worden geplaatst en zullen er een aantal inritten worden gerealiseerd door de gemeente. De kosten hiervan worden geraamd op € 60.000,- (N).

Per saldo heeft dit alles geen effect voor het exploitatieresultaat in 2019, maar wel voor de algemene reserve die met € 435.000,- toeneemt.

- H2O-bedrijventerrein / afslag A28.

De gemeente Hattem draagt € 1.000.000,- bij aan het nieuwe stelstel van op- en afritten van de A28. Deze worden aangelegd ten behoeve van de ontsluiting van het Bedrijvenpark H2O. De Reserve aansluiting A28 voorziet zo veel mogelijk in dit bedrag en is via de jaarrekening van 2018 op € 711.500,- gebracht. Het voornemen was om in 2019 nog € 235.000,- aan de reserve toe te voegen. Samen met het tegoed in de Voorziening grondexploitatie bedrijventerrein H2O van € 53.500,- zou het hele bedrag van € 1.000.000,- 'gereserveerd' staan.

In de programmabegroting 2020 wordt bij het meerjareninvesteringsprogramma (MIP) van 2020 - 2023 voorgesteld om onze bijdrage aan de nieuwe afslag A28 te activeren en in 30 jaar af te schrijven. Daardoor kan de reservering voor de afslag A28 komen te vervallen en ten goede komen aan de Algemene reserve.

<i>Economische ontwikkeling</i>	2019	2020	2021	2022
Bijstellingen	435.000 V			

2c - Fysieke leefomgeving

Water

- Riolering en waterzuivering

Het afvalwater van de gemeenten Oldebroek en Hattem wordt gezuiverd in de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) van het waterschap in Hattem. De RWZI heeft een ondercapaciteit wat negatieve consequenties heeft voor het oppervlaktewater en maakt de kans groter op wateroverlast. Omdat in de huidige tijdgeest uitbreiding van de installatie geen duurzame oplossing is, heeft het overleg tussen de gemeenten en het waterschap geleid tot de afspraak meer in te zetten op het afkoppelen van verhard oppervlak. Naast het investeren door het waterschap in het optimaliseren van het verwerkingsproces op de zuivering, investeren de gemeenten in het afkoppelen. Als afkoppelbijdrage heeft de gemeente Hattem over de periode 2015-2019 jaarlijks een bedrag ontvangen, voor in totaal € 450.000,- (V).

Met het vaststellen van het scenario “Duurzaam Toekomstgericht” in 2014 heeft de gemeenteraad gekozen voor hogere kwaliteitsniveaus op diverse fronten. Hiermee biedt dit scenario een uitstekend functionerende waterketen met nauwelijks risico's. Met de extra aandacht voor (gescheiden) inzameling en verwerken van hemelwater anticipeert dit scenario het best op de toenemende neerslagintensiteit in de toekomst. Hiermee gaan we verder dan de reguliere afkoppelopgave. De afkoppelopgave is de afgelopen jaren meegenomen bij diverse investeringswerken (onder andere binnenstad).

Omdat de afkoppelbijdrage niet (meer) hoeft te worden ingezet kan deze voor andere (algemene) doeleinden worden aangewend. Bij het beleidsveld ‘afval’ spelen momenteel de ontwikkelingen van stijgende kosten bij de Rova en verlaging van opbrengsten Nedvang. Ook is de reserve eind 2019 uitgeput. Voorgesteld wordt een bedrag van € 200.000,- te doteren aan de ‘egalisatie-reserve afval’ waardoor naast de tariefsverhoging van € 35,- vastrecht zoals opgenomen in de (concept) begroting 2020 een verdere stijging van de tarieven de komende jaren geneutraliseerd kan worden. Een bedrag van € 250.000,- kan vrijvallen ten gunste van de algemene reserve. Bovengenoemd scenario is verwerkt in de programmabegroting 2020.

Begraafplaats

- Baten begraafplaats

Op basis van het verwachte aantal begrafenissen in combinatie met de verhoging van de tarieven per 1 juni dit jaar, worden hogere inkomsten verwacht € 47.000,- (V).

<i>Fysieke leefomgeving</i>	2019	2020	2021	2022
Bijstellingen	497.000 V			

Raming Wonen, werken en recreëren	Begroting			
	2019	2020	2021	2022
Totaal relevante ontwikkelingen	932.000 V			
Totaal budgetaanpassingen < € 10.000,-- *)	-5.000 N			
Dekking / verrekening reserves (dotatie)	-885.000 N			
Totaal bijstelling programma 2	42.000 V			

3 –BESTUREN EN ORGANISEREN*3a – Netwerken en besturen***Raad en commissies**

- Verhoging raadsledenvergoeding kleine gemeenten
Raadsleden in gemeenten met minder dan 24.000 inwoners ontvangen sinds 2018 een hogere vergoeding dan voorheen. We verhogen het lastenbudget met € 102.800,- (N). Gemeenten worden gecompenseerd in het Gemeentefonds. Een kanttekening is dat ook de kleine gemeenten via een verlaging van de uitkeringsfactor naar rato bijdragen aan de voeding van deze vergoeding. Hierdoor zal de netto ophoging voor gemeenten tot 24.000 inwoners lager uitvallen.

<i>Netwerken en besturen</i>	2019	2020	2021	2022
Bijstellingen	-102.800 N			

*3.b – Dienstverlening***Burgerzaken**

- Secretarieleges
Vanwege de verruiming van de geldigheid van reisdocumenten voor volwassenen naar 10 jaar werd bij het opstellen van de begroting 2019 rekening gehouden met sterk dalende legesinkomsten. Dat blijkt in 2019 niet het geval te zijn. We stellen daarom de legesinkomsten bij met € 37.300,- (V). De uitgaven vanwege de inkoop van paspoorten en rijbewijzen stellen we bij met € 10.000,- (N).

<i>Dienstverlening</i>	2019	2020	2021	2022
Bijstellingen	27.300 V			

*3c - Financiën***Nutsbedrijven**

- Dividend Rova
De dividenduitkering over 2018 is € 24.100,- (V) hoger dan begroot.

Algemene uitkering

- Gemeentefonds
De mutaties vanuit de circulaire Gemeentefonds van december 2018 tot en met september 2019 zijn:
  - Algemene Uitkering € 397.000,- voordeel
Dit bedrag is opgebouwd uit een nabetaling uit 2018 van € 19.000,- (V), de meicirculaire 2019 van € 441.000,- (V) en de septembercirculaire 2019 van € 63.000,- (N).
  - Integratie Uitkeringen Sociaal Domein € 40.000,- voordeel
Dit bedrag is opgebouwd de meicirculaire 2019 van € 46.000,- (V) en de septembercirculaire 2019 van € 6.000,- (N).

<i>Financiën</i>	2019	2020	2021	2022
Bijstellingen	461.100 V			

3d - Gemeentelijke organisatie

Geen bijstellingen

<i>Gemeentelijke organisatie</i>	2019	2020	2021	2022
Bijstellingen	0			

Raming Besturen en organiseren	Begroting			
	2019	2020	2021	2022
Totaal relevante ontwikkelingen	385.600 V			
Totaal budgetaanpassingen < € 10.000,--	0			
Dekking / verrekening reserves (dotatie)	0			
Totaal bijstelling programma 3	385.600 V			

4 –BEDRIJFSVOERING EN OVERHEAD*4a – Kapitaal-
lasten***Kapitaallasten (rente)**

- Optierente plandeel Hattem

Het verschil tussen de interne rekenrente en het rentetarief dat wij conform afspraak aan BV Hattemerbroek doorberekenen is € 19.700,- (N).

*4b – Bedrijfs-
informatie***Documentaire informatie**

- Investering ‘Digitaliseren archief’

De kapitaallasten van de voorgenomen investeringen worden op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten (BBV) rechtstreeks verantwoord op de desbetreffende beleidsvelden. In de Financiële verordening is opgenomen dat de doorbelasting van de jaarlasten wordt geëffectueerd in het jaar na realisatie van het werk. Bij de Najaarsnota wordt de voortgang op de voor 2018/2019 op het Meerjareninvesteringsprogramma geautoriseerde kredieten in beeld gebracht. Met de investeringen ‘digitaliseren archief’ is niet in 2018 maar in 2019 gestart waardoor de geraamde afschrijvingslasten eenmalig vrijvallen. Het totaal aan geautoriseerde kredieten bedraagt € 60.000,-. De vrijvallende afschrijvingslasten bedragen € 12.000,- (V).

<i>Kapitaallasten (rente)</i>	2019	2020	2021	2022
Bijstellingen	-7.700 N			

Raming Bedrijfsvoering	Begroting			
	2019	2020	2021	2022
Totaal relevante ontwikkelingen	-7.700 N			
Totaal budgetaanpassingen < € 10.000,--	0			
Dekking / verrekening reserves	0			
Totaal bijstelling programma 4	-7.700 N			

B. BIJSTELLING RAMINGEN 2019 e.v.

In onderstaande tabel is de situatie na de vaststelling van de Voorjaarsnota en de in de Najaarsnota opgenomen bijstellingsmaatregelen 2019 e.v. weergegeven.

Raming <i>(+ is voordeel, - is nadeel)</i>	2019
Saldo begroting 2019 na voorjaarsnota	-383.700
Recapitulatie mutaties:	
P1 - Sociaal sterk	
1a - opgroeien en ontwikkelen	-67.000
1b - werk	183.400
1c - zorg	298.500
1d - welzijn en sport	-151.900
P2 - Wonen, werken en recreëren	
2a - ruimtelijke ontwikkeling	0
2b - economische ontwikkeling	435.000
2c - fysieke leefomgeving	497.000
P3 - Besturen en organiseren	
3a - netwerken en besturen	-102.800
3b - dienstverlening	27.300
3c - financiën	461.100
3d - gemeentelijke organisatie	0
P4 - Bedrijfsvoering	
4a - kapitaallasten	-7.700
4b - bedrijfsinformatie	0
4c - facilitaire zaken	0
Investerings (kapitaallasten)	0
Totaal budgetaanpassingen < € 10.000,--	-5.000
Baten exploitatie	1.568.000
Totaal dekkingsmiddelen onvoorziene uitgaven	0
Totaal dekkingsmiddelen verrekening reserves en voorzieningen <i>(toevoeging is een last)</i>	-1.063.500
Saldo exploitatie bijstellingen	504.500
Raming saldo begroting 2019	120.800

C. INVESTERINGEN

	<u>Oud</u>	<u>Mutatie</u>	<u>Nieuw</u>
Reconstructie Zuiderzeestraatweg	1.904.400	400.000	1.504.000
- aanbestedingsvoordeel		500.000	1.004.000
Reconstructie parallelweg Geldersedijk etc.	966.400	300.000	666.400
- t.b.v. rotonde Geldersedijk/Bijleveldsingel		100.000	566.400
- aanbestedingsvoordeel		100.000	466.400

De financiële gevolgen van de bijstellingen die tot uitdrukking komen in lagere kapitaallasten zijn verwerkt in de (meerjaren)begroting 2020.

D. MUTATIES INZETBARE RESERVES EN VOORZIENINGEN

De mutaties in reserves en voorzieningen hebben betrekking op de volgende budgetten en zijn voor de exploitatie nadelig (N) als het een toevoeging aan de reserve betreft en voordelig (V) bij een onttrekking.

Algemene reserve:

- Vrijval reserve aanleg A28	€ 711.500,- (N)
- Afkoppelbijdrage waterschap	€ 250.000,- (N)
- Netto verkoopopbrengst percelen gemeentegrond	€ 435.000,- (N)
- Aanvullen reserve sociaal domein uit algemene reserve	€ 262.000,- (V)

Reserve aanleg A28

- Vrijval ten gunste van de algemene reserve	€ 711.500,- (V)
--	-----------------

Egalisatiereserve afval

- Afkoppelbijdrage waterschap	€ 200.000,- (N)
-------------------------------	-----------------

Reserve sociaal domein

- Vrijkomen restantbudget 2018 MO/BW	€ 178.500,- (N)
- Aanvullen reserve sociaal domein uit algemene reserve	€ 262.000,- (N)

Totaal mutaties reserves en voorzieningen

€ 1.063.500,- (N)
=====

Algemene reserve

- o Saldo najaarsnota 2019

€ 504.500,- (N)

ADVIES

Samenvattend adviseren wij u om:

- de voortgangsrapportage "Najaarsnota 2019" vast te stellen en
- het incidentele positieve saldo over het begrotingsjaar 2019 te verrekenen met de algemene reserve

Oktober 2019

Het college van burgemeester en wethouders van Hattem,

de secretaris,

de burgemeester,